

## דרכנו ע"פ שיחות הרצי"ה לפרשת מסעי-

### שלא ברכו בתורה תחילה - שורש החורבן

#### ראש הישיבה

1. גמ' בבא מצינא דף פ"ה ע"א - ע"ב

אמר רב יהודה אמר

רב "מאי דכתיב 'מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אברה הארץ דבר זה

אמרו חכמים ולא פירשוהו ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו שנאמר  
"וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרַתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי  
לפניהם אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו  
בתורה תחילה

2. לנתיבות ישראל ח"א עמ' קס"ו

#### ברכת

הברכות היא ברכת התורה. אם גם בכל ברכות המצוות משמעותו של התלמוד הירושלמי היא שהן נסמכות מדאורייתא, מכח יסודה של ברכת התורה, "התורה והמצוה", "מה תורה טעונה ברכה, אף מצוה טעונה ברכה"<sup>6</sup>, הנה בברכת התורה הורו רבותינו, ראשונים ואחרונים, שהיא מדאורייתא<sup>7</sup>. בברכת ברכותינו זאת, כמה גדול חיוביה, וכמה אי-אפשר לשנות בה מן המטבע שטבעו בה חכמים<sup>8</sup>, בהמשכתם שפעת חיי-עולם הנטועים בתוכנו, המטבע המגלה את צורתה האמתית ואת דרכה של תורה המתבררת ונקבעת במקומה בארץ-הנחלה. כי מפאן הננו למדים "על מה אבדה הארץ"<sup>9</sup>, ומתוך כך על מה תקום הארץ. מפאן הננו מקשיבים לקול ד', הנשמע ממעל לפרושיהם של חכמים ושל נביאים ושל מלאכי-השרת: על שלא ברכו בתורה תחלה<sup>10</sup>. כי אף-על-פי שעוסקים בתורה, שיגעים ושוקדים בה, שמגדילים ומאדירים אותה, אין תקומת הארץ על-ידה קימת אלא באיכות הגישה הנאמנה אליה, אשר בהכשרת-הקדש של הברכה שלפניה תחלה: אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. דוקא זאת היא דרך אמתתה של תורה, - התפיסה עם הברכה בה תחלה ועל-פי מטבע הברכה הזאת שלפניה, את היותה נתונה לנו מאת ד'

מתוך אשר בחר בנו מכל העמים; מתוך הופעת קדשת עצמיותנו הצבורית, מתוך השראת שכנתו על פלנו כאחד, בהוציאו אותנו מבית עבדים ממצרים, ובקרבו אותנו לפני הר סיני. אם משנים ממטבע הברכה של התורה, ובאים לעסק בה שלא על-פי הברכה שלפניה, שלא מתוך אשר בחר בנו מכל העמים, מהפכים את צנורות השפעתה ומסלפים את תפיסתה הנתונה, כמה גדולה הסכנה וכמה נוראה האחריות!

3. ספר תלמוד תורה (שיחות הרצי"ה) עמ' 17

#### 4. תורה ולאומיות

יש אנשים הטוענים נגדנו ששיבת 'מרכז הרב' היא ישיבה לאומית. אבל הרי כל התורה כולה בנויה על הלאומיות הישראלית, על העובדה של "עם זו יצרתי לי תהילתי יספרו"<sup>3</sup>.

בחר אחד שאל אותי בתוך מכתב: אדם המעוניין ללמוד בישיבה ולפניו שתי אפשרויות, מה עליו לבחור: א. ללמוד בישיבה שיתד עם לימוד התורה מכניסים גם 'לאומיות', כמו ב'מרכז הרב', ולדעתו זה טובה בהחלט על בחור שרוצה לגדול ולהתעלות בתורה. ב. ללמוד בישיבה בה לומדים 'רק' תורה, בלי להכניס דברים חיצוניים.

עניתי לו: "כל ניסוחי הדברים האלה הם שקרים וכזבים ו'עם הארצות'. לא 'מכניסים לאומיות' לישיבה. לאומיותו של עם-ישראל, 'עם סגולה', 'ממלכת כהנים וגוי קדוש'<sup>16</sup>, המצוה על-פי רבותיו הרמב"ם<sup>17</sup> והרמב"ן<sup>18</sup> במצות כבוש הארץ בכל הדורות, היא יסודה

ושרשה של כל אמיתת התורה כולה. נגשים אל התורה רק מתוך ברכה, 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו', תורת אמת וחיי עולם שהיא תורה שבעל פה<sup>19</sup> נסע בתוכנו, ואוי ואבוי למי שמשנה בה ממטבע שטבעו חז"ל בברכות התורה ומהפכן לאמר: נתן לנו תורתו ובחר בנו מכל העמים. ואמר רב יהודה אמר רב: על מה חרבה הארץ? על עזבם את תורתו, שלא ברכו בתורה תחילה<sup>20</sup>. דווקא מתוך אמיתתה זו של תורה, אמונתה קדושתה דבקותה ושקידתה, מתגדלים ומתעלים בתורה, כמו בגידולה ושקידתה העצומה ברוך השם, עם הזמן הקבוע ללימוד 'שמירת הלשון' של ה'תפין חיים' ז"ל. בירודי אמונת של לימוד 'מסילת ישרים', ספרי מהר"ל, 'אורות התורה' והתשובה, אינם דברים חיצוניים, אלא עניינים פנימיים ויסודיים של קביעות והשפעת הברכה בתורה תחילה שבישיבת 'מרכז הרב'".

ב. משמעות לימוד תורה מתוך "אשר בחר בנו" היא אמונה בסגולת ישראל, ובכך שלכל אחד מישראל יש אות בספר התורה - קישור ושייכות וחידוש בתורה, גם אם אין הוא בולט באופן גלוי.

ג. משמעות לימוד תורה מתוך "אשר בחר בנו" היא ההבנה כי מה שמתחדש בדורות שלנו הוא חזרת נשמה לאומה - תחיית אומה בארצה, ורק מתוך כך מתחדשים מוחות נפש בנפש האישית. כשאנו לומדים מתוך "ברכה בתורה תחילה" אנו דרוכים ומשתוקקים לחזות בחזרת שכינה לציון, ולפעול עם אל בחידוש מדרגת החיים של הדורות שלנו. "ברכה בתורה תחילה" מחדשת אחריות על תחיית האומה בארצה.

ד. קיים הבדל עצום בין חשיבה לאומית-ממלכתית לבין חשיבה פרטית. חזרתו של עם ישראל לארצו ולממלכתו (על אף שהיא עדיין חסרה מאד) מחדשת בנו הלכות ציבור. כשם

שיש הבדל בין פסיקת הלכה לחייל דתי לבין פסיקת הלכה לאלוף דתי, כך יש הבדל בין קיש כל התורה מתוך חשבון אישי לבין קיומה מתוך חשבון לאומי ציבורי. מכאן עולה דין עמוק בסוגיות נחוצות ונשמת משמעות ואופני השירות בצה"ל; יחס לציבור הקרוי חילוני; אחריות על רשות חרבים, והמסור הציבורי.

5. ר"ן, נדרים דף פ"א, ד"ה דבר זה

### דבר

זה נשאל לחכמים וכו' ולא פרשוהו. מדכתי' ויאמר ה' על עונם את תורתו מכלל דליכא ידיע להדורי טעמא חלא קודשא בריך הוא בלמוד. ומגילת סתרים של ה"ר יונה ז"ל דקראי הכי דייק דעל שלא טרפו תורה תחילה אצדה הארץ דאם איתא על עונם את תורתו כפשטא משמע שעזבו את התורה ולא היו עוסקין בה כשנשאל לחכמים ולנביאים למה לא פרשוהו והלא דבר גלוי היה וקל לפרש חלא ודאי עוסקין היו בתורה תמיד ולפיכך היו חכמים ונביאים תמהים על מה אצדה הארץ עד שפרשו הקב"ה בעגמו שהוא יודע מעמקי הלב שלא היו מפרסין בתורה תחלה כלומר שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כ"כ שהיא ראוי לפרך עליה שלא היו עוסקים בה לשמה ומתוך כך היו מזלזלין בפרסומה והיינו לא הלכו בה כלומר כפונתה ולשמה. חלו דברי הרב החסיד ז"ל והם נאים וראויין למי שאמרם: